

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/n-r/wincenty-politowski/63588.Wincenty-Politowski.html>
2025-01-22, 07:41

Wincenty Politowski-st. strażnik, ur. 22.01.1890 r. w miejscowości Konary, powiat Wągrowiec, syn Michała i Teodory z d. Janiszewska. Od szóstego do czternastego roku życia uczęszczał do Szkoły Ludowej w Rybowie. Po ukończeniu szkoły pomagał rodzicom w domu. Od 06.04.1908 r. rozpoczął naukę zawodu mleczarza u dzierżawcy mleczarni w Głowańcy, tj. pana H. Ebnöthora. Po zakończeniu nauki zawodowej jako pomocnik pracował w różnych mleczarniach na terenie Pomorza i Śląska. Ostatnim miejscem jego pracy przed wybuchem wielkiej wojny była mleczarnia w Sokolnikach.

W dniu 22.09.1914. został powołany do Armii pruskiej i przydzielony do 1 zapasowej kompanii, batalionu landszturmu wchodzącego w skład 46 Pułku Piechoty z siedzibą w Poznaniu. W dniu 26.02.1915 r. został przeniesiony do 4 kompanii 74 Pułku Piechoty Landwery (Hanowerski), gdzie służył do dnia 17.05.1915 r. W okresie 18.05.1915 r. - 27.06.1915 r., przebywał w szpitalu wojskowym w Hamburgu. Następnego dnia powrócił do 74 Pułku Piechoty Landwery z przydziałem do 2 kompanii. Z dniem 23.09.1915 r. został przeniesiony do Batalionu Landwery z Wartheim. Od dnia 06.08.1916 r. pełnił służbę w 15 kompanii 240 Rezerwowego Pułku Piechoty. W dniu 22.08.1916 r. został ponownie przeniesiony rozpoczynając służbę w 1 kompanii marszowej 2 Batalionu Piechoty Landszturmu z Saarlouis. W trakcie I wojny światowej brał udział w okresie 01.02.-22.04.1917 r. w walkach pozycyjnych na terenie Alzacji. W czasie od 23.04.1917 r. do 14.02.1918 r. walczył na różnych odcinkach frontu zachodniego w rejonie pasma górskiego Wogezy. W tym okresie został awansowany na stopień st. szeregowego. Od 15.02.1918 r. do zakończenia działań wojennych brał udział w walkach pozycyjnych na terenie Alzacji. W dniu 10.02.1918 r. za postawę w służbie został mianowany kapralem i odznaczony Krzyżem Żelaznym II klasy. Z armii został zwolniony w dniu 06.12.1918 r.

Po powrocie do Wielkopolski bez zwłoki włączył się do Powstania Wielkopolskiego. W dniu 06.01.1918 r. wstąpił jako ochotnik do Kompanii Margonińskiej wraz z którą brał udział w walkach o Margonin, Szamocin, bitwach pod Chodzieżą i Czarnkowem. W trakcie tych działań wraz ze swoją jednostką zapisał się na trwale w historii Powstania Wielkopolskiego. Oddział do którego należał, dowodzony przez Maksymiliana Bartscha, brawurową, podstępą akcją dokonał spalenia mostu na Noteci, na drodze Szamocin-Białośliwie. W ramach reorganizacji oddziałów i jednostek walczących w Powstaniu Wielkopolskim został przydzielony do 5 Pułku Strzelców Wielkopolskich (późniejszy 59 Pułk Piechoty z Inowrocławia). Pułk walczył na froncie wielkopolskim a następnie brał udział w przejmowaniu Pomorza. Po przemianowaniu Pułku na 59 Pułk Piechoty i włączeniu go do 15 Dywizji Piechoty Wincenty Politowski wraz z jednostką został przetransportowany na front ukraiński, gdzie Pułk brał udział we wszystkich strategicznych działaniach włącznie z

„wyprawą Kijowską”. Z powodu planowanego zawarcia małżeństwa w dniu 20.05.1920 r. został zwolniony z wojska. Ponownie powołany do Wojska Polskiego w dniu 28.08.1920 r. z przydziałem do 7 kompanii telegraficznej w Poznaniu, gdzie służył do dnia 30.09.1920 r. Wojsku Polskim posiadał stopień kaprała.

W okresie 17.05.1921 r. – 13.08.1921 r. przebywał na kursie w Szkole Straży celnej w Wieleniu. Po jego ukończeniu został przydzielony do służby w placówce SC Kaczory Blok V (Komisariat SC Ujście, Inspektorat Celny Chodzież). W Straży Celnej otrzymał numer instalacyjny 789. W dniu 31.10.1921 r. do przełożonych skierował wniosek o przeniesienie do Placówki SC Byszki. Powodem prośby był brak mieszkania w miejscu dotychczasowego pełnienia służby oraz wolne miejsca mieszkalne w Byszkach. Wniosek został rozpatrzony pozytywnie i w dniu 01.12.1921 r. został przeniesiony do Placówki SC Byszki. Jeszcze w 1921 r. był pięciokrotnie nagradzany finansowo za przechwycenie przemytu granicznego, były to kwoty 1543,15 mk, 602 mk, 384,15 mk, 1539,40 mk, 418,15 mk. W dniu 24.02.1922 r. na placówce w Byszkach, w obecności świadków strażnika Brzezińskiego (nr inst. 1040), oraz mł. dozorczy Zielińskiego (nr inst. 504) podpisał zobowiązanie do pełnienia służby przez co najmniej jeden rok. W przeciwnym wypadku zobowiązywał się do pokrycia wszelkich kosztów wykszolenia, utrzymania i wyposażenia. W dniu 15.05.1923 r. w Ujściu, w obecności świadków komisarza Jakuba Świderskiego oraz dozorczy Jana Pachulskiego podpisał przysięgę urzędniczą, którą odebrał komisarz Stanisław Knop. W okresie 16.08.1927 r. – 10.09.1927 r. przebywał na ćwiczeniach rezerwy w 4 kompanii 1 Pułku Łączności w Zegrzu. W dniu 22.03.1928 r. w miejsce Straży Celnej została powołana Straż Graniczna, gdzie Wincenty Politowski kontynuował służbę. W nowej formacji otrzymał numer instalacyjny 3251. W dniu 20.06.1928 r. został przeniesiony z Placówki w Byszkach do Placówki SG Kalina Blok (Komisariat Uście, Inspektorat Graniczny Nakło). Dnia 01.10.1928 r. został przemianowany z funkcjonariusza Straży Celnej na strażnika granicznego. W dniu 06.01.1929 r. w Rudnej, w obecności świadków podkomisarza Włeczorkiewicza oraz asp. M. Rycharskiego złożył przysięgę. W okresie od 03.02.1929 r. przynajmniej do 15.07.1929 r. pełnił służbę w charakterze konwojenta – manipulanta w Urzędzie Celnym w Miasteczku. Kierownik Urzędu Celnego Sobkiewicz wystawił mu dobrą opinię. W dniu 21.10.1930 r. rozkazem Komendanta Straży Granicznej otrzymał Odznakę Pamiątkową SG o nr 1005. W 1935 r. nadal pełnił służbę w Placówce I linii SG Kalina (Komisariat SG Kaczory, Inspektorat Graniczny Nakło). Na podstawie upoważnienia Komendanta Straży Granicznej w dniu 01.03. 1936 r. nadinspektor Wiktor Dunin Wąsowicz, Kierownik Inspektoratu Okręgowego mianował Wincentego Politowskiego na stopień st. strażnika. W 1936 r. został mu przydzielony sznur strzelecki z dwoma chwaścikami. Przez cały okres służby otrzymywał bardzo dobre i dobre opinie służbowe. Opinia służbowa sporządzona w dniu 24.10.1938 r. sporządzona przez asp. Wacława Niezgódke, komendanta Komisariatu SG w Kaczorach brzmiała: „Umysłowo dobrze rozwinięty, orientuje się szybko i trafnie, powziętą decyzję umie samodzielnie wykonać. W rozwiązywaniu zagadnień kieruje się zawsze prostym i logicznym rozumowaniem. W pracy jest b. dokładny i pilny. Cechuje go duże poczucie honoru i godności osobistej, koleżeński, prawdomówny. poza służbą zachowuje się wzorowo. Uświadomiony obywatel i dobry

patriota. Pomimo dość podeszłego wieku jest ruchliwy, fizycznie wytrzymały. Wymowa dobra. przedmioty czasu pokojowego opanował dobrze i należycie je pojmuje. Wiadomości wojskowe z zakresu dowodzenia drużyną wystarczające. Dobry instruktor c.k.m. Dobry dowódca drużyny, bardzo opanowany i pewny siebie. W terenie orientuje się dobrze. Dość zdolny instruktor i wychowawca. bardzo sprawiedliwy i taktowny. karność pojmuje ideowo, spełniając swe obowiązki bardzo dokładnie bez jakiego kol wiek nacisku. Względem przełożonych naw skroś lojalny i zawsze z należytym szacunkiem. W czasie pokoju nadaje się na d-cę plac. I i II linii. W czasie wojny można mu powierzyć dowodzenie drużyną, nadawałby się także na szefa kompanii. Jednostka bardzo wartościowa tak dla służby w I linii jak i służby wywiadowczej. Żonaty - dwoje dzieci w wieku 16 - 14 lat. Stan zdrowotny jego i rodziny dobry. Nie jest zadłużony. Ogólna ocena: bardzo dobry". W 1938 r. pełnił funkcje podoficera wywiadowczego. W tym roku miał prawo do noszenia szewronów na mundurze za 15 lat służby. W dniu wybuchu II wojny światowej służył w strukturach Komisariatu SG w Kaczorach. W czasie okupacji został zatrzymany przez Stapo w Poznaniu i w dniu 18.02.1943 r. osadzony w obozie koncentracyjnym w Stutthof, gdzie otrzymał numer obozowy 19640. Zginął w obozie dnia 26.04.1943 r.

Stan rodzinny: żona Anna z d. Malińska (zawarcie małżeństwa 10.07.1920 r.), córka Stanisława (ur. 01.11.1922 r.), córka Aniela (ur. 21.05.1924 r.), syn Henryk Szczepan (ur. 26.12.1933 r.)

Odznaczenia: Medal Pamiątkowy Za Wojnę 1918-1921 (1929 r.), Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929 r.), Odznaka Pamiątkowa SG o nr 1005 (1930 r.), Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (1938 r.), Brązowy Krzyż Zasługi (1938 r.)

Źródła:

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie - akta osobowe, sygn. akt 196/3524

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie - zespół Straż Graniczna 1928-1939, sygn. akt 189/4, 189/5, 189/11, 189/380

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie - zespół Pomorski Inspektorat Okręgowy, sygn. akt 189/6, 189/380, 189/456

Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: 884 / Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, Sygnatura: nr 31 / Spis zweryfikowanych 101 - 4621, Opis Jednostki: Akta organizacyjne Związku Weteranów Powstań Narodowych RP 1914/19 i Związku Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu: statuty, regulaminy, okólniki, protokoły posiedzeń zarządu, zjazdy, korespondencja, Strona/karta: 204

Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: 884 / Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, Sygnatura: nr 44 / Ewidencja członków Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej [nr 10168 - 16966], Opis jednostki: Spisy członków Związku Weteranów Powstań Narodowych RP 1914/19, Strona/karta: 49

<http://powstancywielkopolscy.pl/pl/search> - strona internetowa z wyszukiwarką ustalonych uczestników Powstania Wielkopolskiego; z podaniem źródeł za: Rocznik Dziejów Powstania Wielkopolskiego Wojskowe Biuro Historyczne (daw. CAW), Wykaz akt powstańców wielkopolskich (maszyn.); Rocznik Dziejów Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, t. 1, pod red. Antoniego Cwojdzińskiego, Zdzisława Grota, [Poznań] 1047; Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: Zarząd Okręgowy Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Poznaniu, sygn. 354: Relacje i wspomnienia dotyczące powstania wielkopolskiego: 1. Białosłwie, powiat Wyrzysk, województwo bydgoskie, 2. Biskupice Ołoboczne, powiat Ostrów Wielkopolski, województwo poznańskie, 3. Budzyń, powiat Chodzież, województwo poznańskie, 4. Buk, powiat Nowy Tomyśl, województwo poznańskie. Zdjęcie: s.12. - fotografia relacjonującego; Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, sygn. 31: Spis zweryfikowanych 101 - 4621; Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu. Koła poza Poznaniem; Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół: Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, sygn. 44: Ewidencja członków Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej [nr 10168 - 16966], Chwaliszewski Roman., Kicman Wojciech, Kiedy Ojczyzna wezwała: Powstanie Wielkopolskie na ziemi pińskiej, Piła 2013; Gloria Victoribus. Powstańcy wielkopolscy powiązani z Ziemią Chodzieską, pod red. Doroty Marciniak, Chodzież 2017; Chwaliszewski Roman., Kicman Wojciech, Kiedy ojczyzna wezwała. Powstanie Wielkopolskie na ziemi pińskiej, 2013; Zasłużeni dla ziemi chodzieskiej w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919, pod red. Romana Grewlinga, Chodzież 2004; Wieczorek Andrzej, Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918/1919 związanych z Ziemią Gołaniecką i jej okolicami, Bydgoszcz 2017. Gołańcz 2017

<https://straty.pl/szukaj-osoby.php> - strona internetowa Instytutu Pamięci Narodowej z wyszukiwarką osobowych strat wojennych, za Muzeum Stutthof w Sztutowie, sygn I-III-7, I-III-53121, Z-V-12 oraz Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Zbiór Ob. - akta osobowe i więzienne IPN GK 165/200 s. 191 Wykaz ujawnionych więźniów b. obozu koncentracyjnego Stutthof; dostęp z dnia 24.02.2023 r.

<https://polona.pl/item/kalendarz-z-szemantyzmem-funkcjonariuszy-strazy-celnej-na-rok-1927.ODg0MTgxODM/263/#index> - „Kalendarz z szemantyzmem funkcjonariuszy Straży Celnej na rok 1927” - str. 204 i 354 kalendarza, dostęp z dn. 24.02.2023 r.

Opracował: **Krzysztof Knych.**

